

עקרונות של ממשק נכון לציפורי נוי

אסף וכתב – בנצי דבש – היחידה לייעוץ והדרכה בנושא בעלי חיים במערכת החינוך

בטון ברוחב 10 ס"מ ובעומק של 20 - 30 ס"מ בקרקע המונעת הפירה וחדירה לכלוב.

שלד הכלוב יכול להבנות מחומרים שונים כמו עץ. צינורות מגולוונים או פרופילים מגולוונים. יש להקפיד על החוזק ולחשב את העומסים שהכלוב צריך לשאת (לדוגמא שלג באזור ירושלים והגליל).

רשת - מולחמת מגולוונת וקשיחה עם מרווחים של 1X1 ס"מ למנוע חדירה של עכברים נחשים ודרורים.

חשוב לבנות דלת כפולה עם סגירה אוטומטית למנוע בריחה של ציפורים.

חצי מבית הגידול מוצל על ידי גג קשיח והחצי הנותר מקורה על ידי רשת.

הצד הפונה לכוון רוחות וגשמים מוגן באמצעים שונים.

קרקעית בית הגידול מרופדת בעלי שלכת המראה של בית הגדול טבעי והעופות והציפורים מוצאים עניין רב בחיפוש בין העלים.

תנאי אקלים

היום וקור

רוב הציפורים חיות היטב בטמפרטורות ממוצעות של 18 - 24 מעלות.

הבעיה העיקרית לגבי ציפורים היא שינויים קיצוניים בטמפרטורה. החל מטמפרטורה של 34 מעלות רוב הציפורים מראות סימני התחממות ויש לקרר את בית הגידול על ידי ערפול והתזת מים מבוקרת. והספקה של אמבטיית מים לרחצה.

בטמפרטורות נמוכות יש להקפיד שלא יהיה השלוב הקטלני של רטיבות ורוח פרצים.

אוורור ותאורה

האוורור חשוב מאד אולם ללא רוח פרצים.

הממשק כולל

- תנאי אקלים בבית הגידול
- תנאים פיסיים בבית הגידול
- הזנה
- הבחנה במחלות והטיפול בהן

בית הגידול

המאפיין את רוב העופות הוא כושר התעופה שלהן.

בהתחשב בתכונה זו יש לשאוף לספק לציפור שברשותנו את בית הגידול הרחב ביותר שתקציבנו מאפשר. החשיבות הגדולה יותר הוא בעומק או באורך בית הגידול ולא בגובה.

הכלוב צריך לאפשר לציפור לפרוש כנפיה במלוא רוחבן וכן לאפשר כמה תנועות תעופה רצופות בכדי לשמור על חוזק שרירי התעופה.

ציפורים בכלוב קטן שלא מאפשר תעופה גורם לציפור להשתמש יותר בנייתורים וקפיצות וניוון שרירי התעופה.

מגוון ציפורי הנוי שמגדלים בשבי הוא גדול וכולל ציפורים קטנות כמו פינגקים עד לתוכים גדולים כמו ארות או טוקן פסיונים ועוד, מכאן שיש לבדוק באופן אישי כל עוף אותו אנו רוצים לגדל. להכיר את גודלו, תכונותיו, אורח חייו, צרכיו ועוד ורק אז לתכנן את בית הגידול לפי הצרכים האופטימאליים.

למרות הפתיחה הזו יש תנאים נכונים באופן כללי לכל בתי הגידול שיתאימו לרוב עופות הנוי אותם אנו מגדלים.

בהנחה שבנינו בית גידול אופטימאלי מבחינת הגודל לציפור אותה בחרנו לגדל יש לקחת בחשבון גורמים נוספים.

חגורת בטון וסוג רשת.

ישנם אויבים רבים המסוגלים לפגוע בגידול אחת הבעיות הנפוצות הן כלבים החודרים לפינת החי לכן מומלץ לבנות את הכלוב על חגורת

שמש ישירה חשובה מאד לציפורים, אולם רק בתנאי שיהיו מקומות צל לבחירה.

רהוט הכלוב

יש לספק לציפורים ענפים טבעיים לעמידה ושינה כדאי לשים לב שהענפים אינם מרוססים ובגדלים המתאימים לגודל רגל הציפור.

חשוב לשים לב שכלי האוכל ושקתות המים לא ימוקמו מתחת לענפי העמידה כדי למנוע זיהומים על ידי הפרשות הלשלת.

הזנה

תפריט לעופות

עופות בטבע ניידים ויש להם אפשרות למבחר רב של מזונות מועדפים. קשה מאד לתת להם בחירה כזו בשבי אולם חשוב מאד להכיר את העופות שמגדלים וצורכיהם ולהשתדל להתקרב לאפשרויות המזון בטבע או לתחליפיים דומים.

גוזלים

הגוזלים בשלבי הצמיחה זקוקים במיוחד לחומצות אמינו שקל להשיגן ממזונות מן החי בעקר מחרקים ותולעים. ותערובת זרעים עשירה בחלבון המיוצרת במכונני התערובות. כאשר הם גדלים גוזלים ואפרוחים אוכלי זרעים זקוקים לפחות מזון מן החי וניזונים בעקר מזרעים ומאכילה מקרית של חרקים.

האפשרות הנוחה והקלה להוספת מזון מן החי הוא גדול של רימות זכובים שזה גידול קל ומהיר.

לגוזלים של אוכלי בשר מובהקים התפריט יהיה בהתאם בשר חרקים דגים וכו',

עופות צמחוניים - אוכלי זרעים ואוכלי פירות

קבוצה זו כוללת עופות מגדלים שונים החל מדרורים ופרושים וכלה בפסיונים ותוכים.

עופות אלה זקוקים לטחינת המזון לצרף לקיבה השרירית (קורקבן) חלוקי אבן העוזרים בטחינת המזון.

בשבי יש לספק לעופות גרגירי חול או רסק דק של צדפים לעופות קטנים. ובהתאם לגודל העוף גודל החצץ.

- **זרעים שונים** - גרעיני תירס, חיטה, שעורה, שיבולת שועל, דוחן, סטריה, בוריאה, גרעיני סויה וכו'

- **תוספות** - קמח עצמות, ביצה קשה. מלח, ויטמינים פירות וירקות וענפים או זמורות למשחק.

- **לעופות מים** - יש אפשרות לתת תערובת גרעינים של עופות בתוך מים. או תערובת המיועדת להאכלת דגים הצפה במים ומקלה על הסינון

- **לעופות עם צבעים עשירים** - כמו פלמינגו, איביסים ותוכים צבעוניים הזקוקים

לקרוטונואידים יש לספק אם אפשר אבקת סרפד גזר מגורד או תוספת של תחליף מזון בשם הקנתאסנתין ביחס 100 מ"ג לק"ג של מזון.

- **לעופות אוכלי כל** - כמו קזואר יען אמו זרזיר עורב התפריט יכלול בשר בצורות שונות עלים פרות וביצים.

אוכלי בשר

שני סוגים

- **אוכלי בשר** - דורסים ודורסי לילה
- **אוכלי דגים** - שקנאים פנגווין אנפה שחפים כרוונים ועוד'

התפריט שלהם דומה ליונק אוכל בשר כאשר יש עדיפות למזון מבעלי חיים שלמים כמו עכברים חולדות עופות קטנים ארנבונים שרקנים וכו'

בעלי חיים שלמים מספקים את כל מרכיבי המזון להם זקוק הטורף.

אוכלי צוף - לורים צופית

דייסת מזון תינוקות עם סוכר ומהול במים דייסת התינוקות מספקת את החלבונים והיא התחליף לאבקה הפרחים ולחרקים שבצוף.

מים נקיים וטריים הכרחי לעופות

ויטמינים

את רוב הויטמינים יכולות הציפורים לקלוט ממזונות טבעיים ולהלן פירוק ויטמינים חשובים תוך ציון מקורות טבעיים ותפקיד כל אחד מהם.

- **ויטמין A** - מצוי בירקות ופירות, שצבעם ירוק או צהוב. כמו: תרד גזר דלעת וכן ויטמין זה מגן מפני מחלות חיידקים ומשפר את הראייה.

- **קבוצת ויטמינים B** - הויטמינים הנכללים בקבוצה זו נמצאים בעקר בקליפות זרעי הדגניים. הויטמינים העיקריים מקבוצה זו הם: **ויטמין B1** - המונע מחלת עצבים קשה המכונה ברי - ברי, **ניאצין** הדרוש לגידול והתפתחות של הנוצות. **וביוטין** העוזר לבקיעת הגוזלים מן הביצים.

סמני מחלה

הסימנים הבאים מצביעים על שנוי העלול להיות חמור ומצריכים התערבות וטרינר

- הקטנת מספר ההפרשות והקטנת נפחם.
- שנויים בצבע ובכמות השתן והמשחה השתנית.
- הגדלה בכמות הנוזלים בהפרשות (שלשול).
- הקטנת כמות הצואה והגדלת החומצה השתנית.
- ירידה בכמות המזון הנאכלת.
- שנויים בהתנהגות - צמצום פעילות, הפסקת שירה, ריבוי בשינה, סמור נוצות, ירידה לרצפת הכלוב במקום על המוט, כנפיים שמוטות.

- **ויטמין C** - מצוי בפרי הדר. עופות אוכלי זרעים מיצרים ויטמין זה בעצמם.

- **ויטמין D** - נמצא בשמנים מסוימים ציפורים מסוגלות ליצרו בעזרת קרני השמש. ויטמין זה מאפשר לגוף לנצל את הסידן לבניית עצמות וקליפות הביצים.

- **ויטמין E** - נמצא בזרעים מונבטים ועוזר בפוריות.

סמני מחלה לעופות

לרוב למגדל קשה מאד לאבחן סימני מחלה אצל העוף והאבחון הרבה פעמים מבחינת המגדל מאוחר מדי.

הסיבה לתופעה זו ניסיונם של הציפורים להסוות כל סימן לחולשה מתוך אינסטינקט הישרדות טבעי.

לכן חשוב שהמגדל יכיר התנהגות ומראה של כל ציפור בגידולו ויזהה כמה שיותר מוקדם את המחלה.

התבוננות בהפרשות

זהו האמצעי הפשוט והחשוב במעקב אחר בריאות הציפור. הפרשה טבעית של עוף מורכבת משלושה מרכיבים:

- **הצואה** - פסולת שמקורה במזון המעוכל
- **השתן** - חלקו הנוזלי הוא בדרך כלל צלול והזנה בפרות וירקות מגדילה את כמות השתן

- שנויים בנשימה - חרחורים התעטשויות נשימה במקור פעור
  - שנויים במשקל - ירידה בהיקף שרירי החזה
  - נפחיות פצעים ושטפי דם
  - הקאות
  - הפרשות מהעיניים ומהנחיריים
- אני במתכוון לא נותן רצפטים לטיפול מכיוון שאני לא וטרינר. יתרה מכך אני חושב שזה לא נכון לתת הוראות טיפול וטרינרי בצורה שרלטנית ולכן אני ממליץ בכל גילוי של תופעה חריגה לפנות לווטרינר המתאים.

אסוף החומר לכתבה

- מאמר של ד"ר אורי בנדהיים
- ידע אישי